

Výlety

S

T

A

J

E

N

K

O

U

L U C I

A C H T I G A L L O V Á

Ilustrace: Nikola Skondrojani

C P R E S S

Výlety s tajenkou

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Lucie Nachtigallová
Výlety s tajenkou – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

Obsah

- Leden – Ze zámku Zbiroh na Čertovu skálu / 6
- Únor – Za Šemíkem na Vyšehrad / 16
- Březen – Skalním městem tajemné hory Kalich / 26
- Duben – Za bublavým bahnem do SOOS / 36
- Květen – Ze zámku Kozel na loupežnický hrad Lopatu / 44
- Červen – Za vodníky a bílou paní do pohádkové Telče / 56
- Červenec – Za zakletou zelenou paní na Helfštýn / 68
- Srpen – Za bílými jeleny k zámku Žleby / 79
- Září – Za zakletými bytostmi na vodní hrad Švihov / 90
- Říjen – Vláčkem do příbramských štol a na Svatou Horu / 100
- Listopad – Pro sladké uši a za pravěkými lovci na Štramberk / 112
- Prosinec – Za medvědími bratry do Berouna / 125
- Bonusový výlet č. 1 – Lanovkou na obdivuhodné Dlouhé Stráně / 136
- Bonusový výlet č. 2 – Pískem po stopách vojáka Švejka / 148
- Bonusový výlet č. 3 – Královskou cestou až na Karlův most / 159

Úvod

Vždycky jsem ráda cestovala. Každou volnou chvíli jsem ležla s batohem na zádech po horách a podle množství pracovních dní a příležitostí se protahovaly také vzdálenosti, kam jsem se v touhách po poznání byla ochotna přesunout. Někdy to byly i měsíce a tisíce kilometrů...

A to až do chvíle, než jsem porodila první (Viktorie), druhé (František) a pak i třetí dítě (Alžběta). To vše během necelých dvou let, neboť první dvě jsou dvojčata. Pak to začalo být složitější, ale nechtěla jsem se cestování vzdát.

Tři malé ratolesti, velký pes, dětská kola a kočárek – s tím vším jsem se i během mateřské dovolené vydávala na výletnické trasy, aby mi nezakrněly končetiny, ale také mozek.

Pološílená strachy, že trasu neujdeme, že se děti budou nudit, že v závěru cesty na hřbetu potáhnou všechna kola, v zubech vodítka se psem a v golfkách – jak housky na krámě – naskládané všechny potomky, protože tolik kilometrů, kolik mi prikazuje průvodce, prostě nedokážou ujít.

A pak jsem se naštvála a začala výlety vymýšlet sama – krátké atraktivní trasy,

Vyrazit společně s dětmi do přírody, společně trávit čas dobrodružstvím, společně poznávat nová místa a společně zapojovat i „šedé buňky mozkové“ je podle mě tím nejlepším, co pro své děti, ale i pro sebe můžete udělat.

kteří nemají ambice protáhnout nás „půlkou republiky“, ale zaberou jen jedno dopoledne. Měly děti bavit, být okružní a časově nezabírat víc než jednu pauzu mezi kojními.

Dětem jsem navíc na základě vybraných tras začala vyprávět báchorky a pohádkové příběhy, co jsem si k místu nastudovala a částečně i vymyslela, aby se nenudily... a během cesty jim sestavovala doplňovačku. Za vyplněnou tajenku dostaly v cíli dáreček. Někdy čokoládíčku, jindy borůvkové knedlíky (abych pak doma nemusela vařit).

Požádala jsem svou dlouholetou kamarádku – výtvarnici Nikolu, aby k výletům namalovala funkční poměrové dětské mapy s obrázky, aby se s nimi naučily děti pracovat a mohly si je pak doma v klidu vymalovat.

Na výlety s námi nebo po našem vzoru začalo chodit čím dál tím více dětí a rodičů, a tak jsem začala Výlety s tajenkou za úplaty publikovat na webové stránce Velká dobrodružství. Nyní existuje těchto výletů s tajenkou po republice více než sto. A jejich výběr přináší tato knížka.

S knihou, kterou držíte v ruce, nemusíte nic vymýšlet, neboť obsahuje aktuální praktické informace, rady na cestu, scénář plný zábavy, mapky i oblíbenou doplňovačku. Děti navíc mohou v knize hledat ztracené obrázky z mapy, ukryté v textu, a mapu si podle sebe mohou také vybarvit. Součástí scénářů jsou také historická fakta – ta jsem ovšem graficky oddělila, abyste je v případě nedostatku času nebo nezájmu mohli přeskočit.

Takže jediné, co stačí, je utáhnout si tkaničky, sbalit s sebou do batůžku kromě jablíčka, housky se sýrem a tužky také tuhle malou lehkou knížku, a vyrazit.

Za všechny fajn lidi, kteří pro vás tyto výlety s tajenkou naplánovali, napsali, namalovali, otestovali a nafotili, vám přeji moře legrace a také dobrodružství, na něž budou vaše děti vzpomínat celý život!

Lucie Nachtigallová

P. S. Třeba na cestách najdete přátelství na celý život. To bych vám moc přála. Takové, jako mám já s Nikčou. Známe se totiž od pěti let.

1

Leden – Ze zámku Zbiroh na Čertovu skálu

Délka trasy: 2 km, příp. 6 km

Obtížnost: Lehká trasa pro děti od tří let. Výlet je rozdělen na dvě části se dvěma nezávislými doplňovačkami. Lze je spojit, nebo jít každou zvlášť. Záleží na věku dětí. Pokud půjdete pouze na zámek Zbiroh, našlapete jen 2 km. Jestli budete chtít jít od zámku i k Čertově skále, je trasa dlouhá 6 km.

Na zámek dojedete na kole i s kočárkem. Kočárky na cestu ke skále neberte. Pokud s koly překonáte jeden nepříjemný „poponášecí úsek“ u skály, tak na nich klidně jeďte.

Pejsci mohou všude – jen do zámku na prohlídku je průvodce nepustí.

Tip: Nedaleko zámku je lanové centrum se dvěma okruhy: Děti do 12 let mají menší (ve výšce 1 m nad zemí), dospě-

láci velký (2–9 metrů nad zemí). Přelézat od stromu ke stromu je fyzicky dost náročné, nám to trvalo přes hodinu, ale zážitky a spaleny na rukách těch méně šikovných (manželů) jsou nezapomenutelné!

 Možnost občerstvení: U dětského hřiště naproti zámku je rychlé občerstvení, na nádvoří zámku pak restaurace – *Krčma U Rudolfový kratochvíle*. Cestou k Čertově zámku je restaurace *Na Lesance* ve Švabíně. Několik podniků najdete také v samotném městě Zbirohu (např. restaurace *Na Radnici*).

 Vzdálenost od Prahy a jak se sem dostat: 50 km od Prahy. Pojedete po dálnici D5 směr Plzeň. Sjedete na odbočce Cerhovice. Pokračujete podle směrovek asi 10 minut do města Zbiroh.

 Parkování: Pod kopcem u kostela na počátku červené značky nebo u vstupu do zámecké zahrady. Dá se dojet až k samotnému zámku, parkovné je tam však 50 Kč.

 Další blízká výletní místa: zámek Hořovice, hrady Žebrák a Točnick, Skryjská jezírka, zřícenina hradu Týřov.

 Postřehy dětí:
Alžběta (ve věku 8 let): „Byla jsem ráda, že jsem se mohla v zámku na prohlídce ohřát. Paní průvodkyně si všimla, že mám oteplovýk opačně – prdelkou vepředu – a strašně se tomu smála. Máma moc ne.“
František (ve věku 10 let): „Nejlepší bylo lanové centrum. Tatínek se zaručil, že to zvládnou, i když jsem prcek, a pak mi všichni říkali, že jsem dráhu prošel nejrychleji a nejlépe. Připadal jsem si jako Tarzan.“

Zámek Zbiroh

 Zámecký okruh: Průvodce vás provede historií zámku od dob jeho vzniku ve 13. století až do jeho novodobých dě-

jin. Prohlídka též zahrnuje ukázky nálezů z hradní studny, Strousbergův salonek, Zednářský salonek se zednářskými ceremonii a Secesní salonek, zahrnující tvorbu Alfonse Muchy. Dále navštívíte jedinečné prostory monumentálního Muchova sálu, ve kterém Alfons Mucha, člen zednářů, namaloval své neznámější dílo – *Slovanskou epopej*.

 Otevírací doba:
denně 10.00–17.00

 Vstupné: dospělí 150 Kč,
děti (6–15 let) 60 Kč, děti do 6 let zdarma, studenti do 26 let a dospělí nad 65 let 90 Kč; rodinné vstupné (2 dospělí a 2 děti do 15 let) 310 Kč

 Hradní okruh: Zahrnuje tajemstvím opředené místnosti. Ermitáž, proslulou tajnými rituály nacistických skupin SS. Kobky, které zde sloužily jako vězení. Doživotní trest si zde odpykávali vlastizrádci a nejvyšší představitelé stavovského povstání. Dále se vystoupá na hlavní útočnou věž z počátku 13. století. Navštívit můžete jednu z nejstarších hradních kaplí na našem území. Nakonec vás průvodce zavede do prostoru hradní studny, která se svou hloubkou řadí mezi nejhlubší studny v Čechách a ve střední Evropě. Okruh je fyzicky náročný, maximálně pro 10 lidí.

 Otevírací doba:
jen v letní turistické sezóně
11.00 a 15.00

 Vstupné: dospělí 250 Kč,
děti (6–15 let) 70 Kč, děti do 6 let zdarma, studenti do 26 let a dospělí nad 65 let 150 Kč; rodinné vstupné (2 dospělí a 2 děti do 15 let) 520 Kč

Informace k 1. 1. 2018. Více informací:
www.zbiroh.com/cz/

Legenda pro rodiče a popis trasy

Milí cestovatelé, zámek Zbiroh, stojící na kopci nad městem, patří mezi nejkrásnější české zámky. Cesta s úkoly a cílem vyplnit tajenku vás nejprve povede na samotný zámek a pak dva kilometry po červené značce až k Čertově skále.

Délka vašeho putování je variabilní. Pokud máte úplně malé děti, můžete zaparkovat až u zámecké brány, obejít náš malý po-

hádkový okruh, vyluštit tajenku a pak třeba kousek popojet autem a zase šlapat jen kousek k Čertově skále. Větší výletníci mohou začít a skončit na zbirožském náměstí. Tajenky jsme rozmístili právě ve výseči dvou malých okruhů, aby mrňousci o nic nepřišli. Tentokrát budete luštit dvě doplňovačky, návštěva zámku pro splnění úkolu není nutná.

Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky, dnešní cesta za hádankou povede okolím zbirožského zámku. Bydlela v něm krásná princezna, do které se zakoukal sám vládce pekel – Lucifer. Uešl ji do svého sídla na Čertovu skálu, kam vás dnes také zavedeme. Chcete vědět, jak to s ní dopadlo? Tak čtěte dál a dozvíte se to.

Tak jako u ostatních našich výletů, i k tomuto jste dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete po správné cestě, budete se pozorně rozhlížet, číst správné texty a poslouchat to, co vám budou říkat vaši rodiče, jistě dokážete odpovědět na všechny otázky.

A teď už se vydejte na cestu, protože čerti a princezny na vás čekají. Náš výlet začíná v městečku Zbiroh, rodišti básníka Josefa Václava Sládka. Dnešní první úkol je překvapivě pro rodiče. Zdalipak vám dokážou zarecitovat jeho nejznámější báseň „*Znám křišťálovou studánku, kde nejhlubší je les...*“?

Ať parkujete kdekoliv, cestou k zámku jistě narazíte na turistickou značku, která vás dovede k jeho samotným branám. Dobře si prohlédněte ukazatele. Vyčtete z nich vaše první dnešní slovo do doplňovačky.

1. Napište barvu turistické značky, která nás zavede na zámek a pak k Čertově skále.

Začali jsme jednoduše, ale počkejte za chvíli.

U brány zámku hledejte erb. Je na něm lev, růže jako znak Rožmberků a další věci. Spočítejte, kolik je na něm ryb, a hlavně se podívejte nad něj, kde najdete tři královské znaky moci.

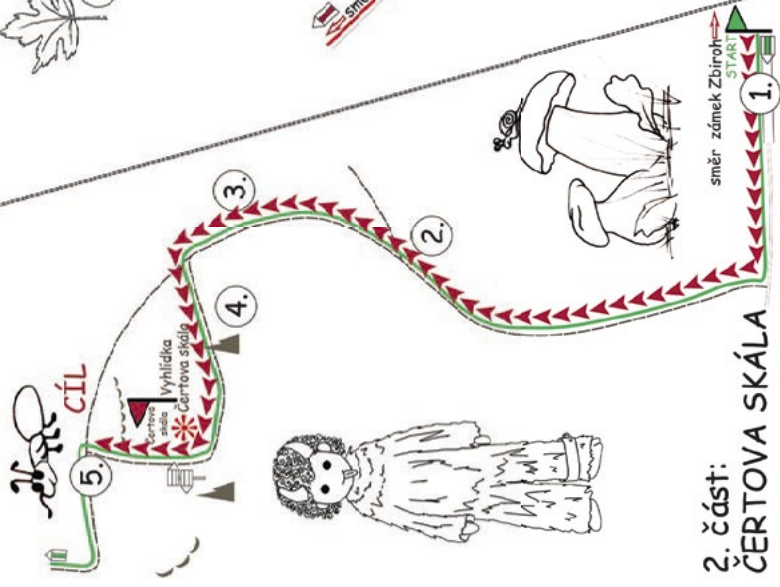
2. Jaký znak královské moci se nachází nad erbem vedle královské brány?

Rožmberkové vlastnili zámek jen sto let, jejich rodový znak – růži – však můžete vidět všude kolem. Na bráně, na mřížích, na sloupech i stěnách zámku. Pozorně se dívejte, však uvidíte sami.

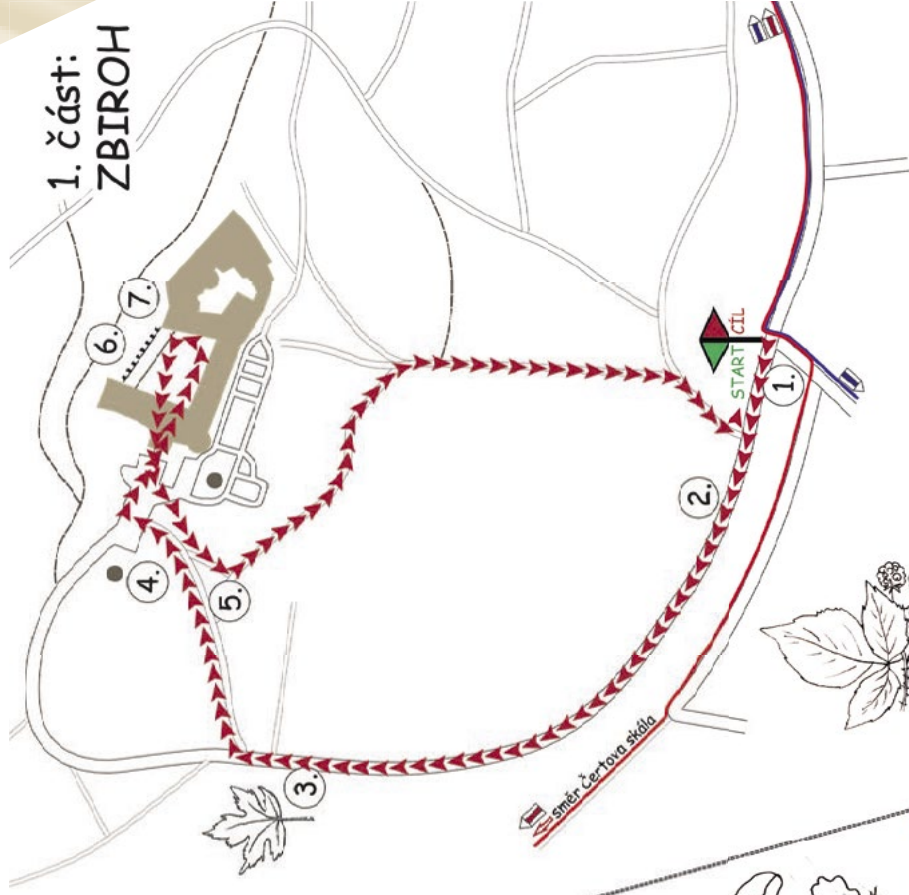
A teď už vstupte do krásného anglického parku. Budeme se držet vlevo a po naučné stezce dojdeme kolem parkoviště až k sa-

Ze zámku Zbiroh na Čertovu skálu

2. část: ČERTOVA SKÁLA

1. část: ZBIROH

motnému zámku. Než tam dojdeme, řekneme vám příběh o tom, jak byl vlastně podle legendy Zbiroh založen.

Jednoho krásného dne byl Zbyněk Zajíc z Valdeka se svou družinou na lovu a zabloudil ve zdejších hlubokých lesích. Když zapadlo slunce, vyšplhali na nejbližší vrchol, aby se rozhlédli po okolí. Žádné obydlí nezahledli, a proto se uložili ke spánku na místě, kde se nacházeli. Ke svému překvapení ráno zjistili, že kolem nich je spousta jeleních parohů. Zbyněk je nechal sesbírat a rozhodl se na tomto výhodném místě postavit hrad. Ze sbírání parohů vznikl název Zbiroh.

Jak by se asi jmenoval zámek, kdyby šlechtic místo paroží našel na mýtince jen zaječí bobky... Zbibob? ☺

Za parkovištěm se dáme hned doprava. Vše kolem nás jsou krásné vzrostlé stromy. Pokud výlet neabsolvujete v zimě, pak si nalevo, asi 50 metrů od vás, všimněte stromu, který je úplně jinak zbarvený. Poznáte podle listů, co je to za strom? Zaběhněte se na něj podívat. Je to buk červenolistý! Do doplňovačky však napište jméno stromu, který uvidíte napravo od něj. Pokud jej bez listů nepoznáte, trochu vám napovíme. Má ho ve znaku jeden severoamerický stát.

3. Jak se jmenuje strom s listem ve tvaru korunky?

Víte? Super, ale teď hledejte jiný strom.

Hned u pěšinky, po níž stoupáte, stojí strom srostlý ze 3 kmenů. Když ho třikrát oběhnete, splní se vám jedno malinké přání. Pokud se teď podíváte vzhůru, uvidíte dva krásné lvy. Hlídejte tu zámek.

Zámek ve Zbirohu byl založen na konci 12. století, a jak to tak u mnoha českých památek bývá, prošel vývojem od opevněného hradu až po zámek, který plnil především reprezentativní funkci.

O Zbirohu se říká, že je to zámek tří císařů. Kromě Rudolfa II. ho totiž vlastnili Karel IV. a Zikmund Lucemburský. V roce 1868 koupil zámek železářský a železniční podnikatel baron Bethel Henry Strousberg a ten zámek výrazně přestavěl. Nejmenší úpravy se dotkly nejstarší části, ale předhradí bylo téměř nově postaveno. Baron Strousberg však brzy zkrachoval a zámek byl věřiteli doslouha

vydrancován. Některé jeho části, například maurský pavilon, byly dokonce rozebrány a odvezeny. V roce 1879 koupili prázdný zámek Colloredo-Mansfeldové, u jejichž držení byl až do roku 1945. Ti zde bydleli a zároveň některé jeho části pronajímali.

Ve východním křídle obýval v letech 1910 až 1928 celé patro malíř Alfons Mucha se svou rodinou. Namaloval zde i své slavné dílo – cyklus dvaceti velkoformátových obrazů –, kterým malíř shrnul dějiny slovanských národů.

4. Doplňte název slavného Muchova díla: Slovanská...

A my pokračujeme dál. K cíli nás čeká už jen pár schodů a také pár vět. V letech 1943–1945 byl zámek sídlem štábu SS. Po roce 1945 přešel zámecký areál do majetku Československého státu a byl využíván armádou. Po opuštění areálu armádou byl předán městu Zbiroh, které jej v roce 2004 prodalo společnosti Gastro Žofín, nyníjšímu Chateau Zbiroh.

To je vše, ale vy už stejně neposloucháte, protože jste objevili obří dětskou šachovnici a krásné dětské hřiště. Chvíli si pohrajte, ale pak se přesuneme na zámecké nádvoří. Když už jsme u těch šachových figurek, máme tu další otázku.

5. Jak se jinak nazývá šachová figurka královny?

Než vstoupíte na nádvoří, podívejte se, kolik znaků růže tady všude je. A pokud máte rádi dravce, zastavte se u pána, který je zde často předvádí. Sedí pod kopcem nalevo od vchodu.

Nádvoří zdobí krásná kašna. Podírají ji rusalky. Spočítáte, kolik jich je?

Můžete si zde dát něco dobrého k pití a také se rozhlédnout do kraje. Právě z tohoto místa uvidíte, jak byl vlastně hrad postaven. Zbiroh byl totiž vybudován na rozlehlém kopci s vrcholovými buližníkovými skalami, které vytvářejí ze tří stran chráněný ostroh. Pouze z východní strany je přístup pozvolnější, proto byl hrad z této strany chráněn dvěma příkopy. Ty už ale vidět nemůžete. Na terase si prohlédněte jednu válečnou zbraň. Plnila se mimo jiné dělovou koulí a střelným prachem. Je to vaše další otázka pro doplňovačku.

6. Jak se jmenuje zbraň stojící na terase nádvoří?

Že už na vás těch informací bylo moc? Tak vás necháme vydechnout a před cestou zpátky jen prozradíme, že na zámku se nachází jedna tajemná studna. Ta, se svojí hloubkou přes 100 metrů, patří pravděpodobně mezi nejhlubší v Evropě. Také se o ní říká, že z ní vede tajná chodba do nedalekého rybníka Flusáru. My si spíš myslíme, že z ní tajná chodba směřuje až na Čertovu skálu k Luciferovi. Právě tudy kdysi pekelník unesl jednu krásnou princeznu. O tom si však řekneme, až tam dojdete. Ale protože vám ještě chybí jedno písmenko do tajenky, vyzkoušíme, zda jste dnes dávali dobrý pozor. Zámek Zbiroh se jmenuje podle parohů zvířat, které zde byly nalezeny.

7. Jaké zvíře zde podle dávné legendy shodilo parohy?

A teď už utíkejte po stezce kolem lvů, dolů okolo vinice, až k zámecké bráně. Je to kratší cesta. Nyní se můžete rozhodnout,

zda 2 kilometry pod Čertovu skálu dojdete pěšky, nebo popojedete autem. Je to jen na vás, nebojte, my tam na vás každopádně počkáme. Přímo na Čertovu skálu se s kočárkem nedostanete, cyklisty jsme zde viděli, ale terén je opravdu těžký. Pokud jedete od zámku ke skále autem, odbočte pod zámek doprava směr Švabín. Po kilometru cesta odbočuje vpravo až k restauraci Lesanka. Tam už uvidíte červenou značku, která vás vede doleva na cestu lesem. Odbočka ke skále následuje po asi 500 metrech.

Cesta na Čertovu skálu pěšky od zámku

Zatoužíte-li po procházce tajemnými lesy se skalisky, pak se vydejte od zámecké brány červeně značenou cestou do lesů Světoviny. Trasa vede kolem oploceného vojenského zařízení k vesnici Švabín. Tam se po chvíli stáčí doprava na lesní cestu. A tady vás čeká první písmenko vaší nové tajenky. Jestlipak víte, že Zbirožsko je rájem houbařů?

1. Jak se jmenuje jedovatá houba s červeným kloboučkem a bílými tečkami?

Stačí její první jméno. A znáte i nějaké jedlé houby? A jíte je rádi? My ano, nejradši máme houbové placičky od naší babičky. Stoupáme stále do kopce, už to není moc daleko. Držíme se červené značky a postupujeme podél lesní školky směrem nahoru. Kolem nás se střídají listnaté bukové lesy s hustými jehličnatými.

Ale ještě než se kolem nás začnou objevovat kusy skal, které zde rozmetal pološílený vládce pekel, zeptáme se vás na jednu přírodopisnou věc.

2. Jak se jmenuje motýl, který létá jen v noci?

Pokud to víte, napište slovo do doplňovačky.

A víte, jak se jmenuje žlutočerný motýl, co má na zádech namalovanou lebku? Lišaj smrtihlav. Je to tažný motýl (a je velmi dobrým letcem, dosahuje rychlosti i přes

40 km/h), přilétá k nám až po zimě, kterou přečkává jako kukla. Ta by u nás zimu nepřežila. Vajíčka klade lišaj na lilkovité rostliny (např. brambory). Velmi rád navštěvuje včelí úly a saje med.

Začínáte se bát? Tak teď se budete bát ještě víc. Než dojdeme ke skále, musíme si o ní napřed něco říct. V jejích útrobách měl totiž prý kdysi svůj brloh sám vládce pekla Lucifer. Právě odtud sledoval každý den, od rána do večera, co dělá na zámku Zbiroh překrásná princezna, do které se zamiloval. Nakonec se rozhodl, že ji unese. S pomocí kouzelných sil vykopal pod skalou dlouhý tunel vedoucí až k zámecké studni. Tudy v noci princeznu unesl. Když však viděl, jak v temné slují krásné děvče chřadne, smiloval se a nechal ji jít. Jeho city k ní byly silnější než k sobě samému.

3. Který cit přenáší hory, překonává všechny životní trable a v pohádkách láme nadpřirozená kouzla a čáry?

Že jste na takové věci ještě malí? Ale kdepak, vždyť i vaše maminka a tatínek vás milují nade všechno! A vy je také!

Kolem vás je nyní velké množství malých či větších skal, raději se teď chytte rodičů za ruku, protože terén začíná být nebezpečný. Určitě se držte červené značky a nezkoušejte vylézt na skálu z jiné strany. Vyjděte po kamenných schodech a koukněte kolem sebe – je tu jedno obrovské mraveniště lesních mravenců a můžete vidět čtyři červené trojúhelníčky, které značí cestu k vyhlídkovému bodu. Vidíte je? Pokud se vám podaří vyšplhat až nahoru, dočkáte se nádherného výhledu. Uvidíte o pár metrů vyšší vrch Bechlov, vrch Jezevky a vrch Bukov. Přejeme vám dobrou viditelnost.

Mezitím, co se budete rozhlížet po krajině, odpovězte na naši předposlední otázku.

4. Jak se jmenuje místo, kde žijí čerti?

Pozor, ať do něj nějakou skulinkou ve skalách nepropadnete!

A teď už pomaličku slezte ze skály dolů. Máte dvě možnosti: Vrátit se po stejné cestě zase zpět, nebo si výlet ještě o kilometr prodloužit. Červená značka vás povede lesem z mírného kopce až na cestu, která vás směrem doleva odvede zase k výchozímu bodu pod Čertovu skálu.

Ať se rozhodnete tak či onak, poslední otázku můžete zodpovědět už teď.

Pokud jste vylezli až nahoru na skálu, viděli jste na jejím vrcholu tři stromky, jeden byla borovice a dva měly bílou kůru.

5. Jak se jmenuje strom s bílou kůrou rostoucí na vrcholu Čertovy skály?

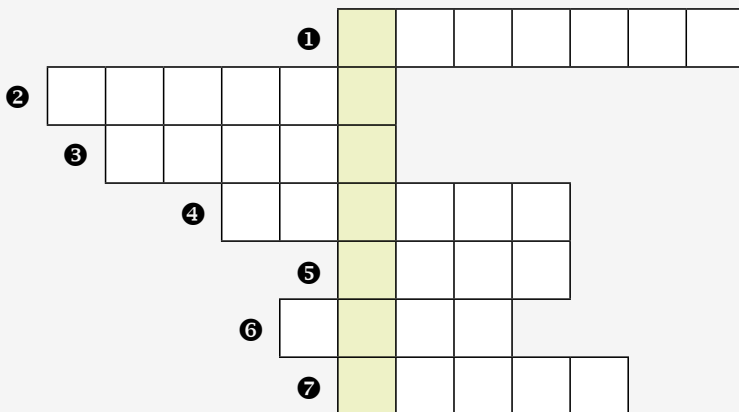
To byl váš dnešní poslední úkol. Vlastně předposlední. Ten poslední je v pořádku se dostat domů. Šťastnou cestu!

Doplňovačka

1. Barva turistické značky
2. Znak královské moci
3. Název stromu
4. Slovanská... (doplňte)

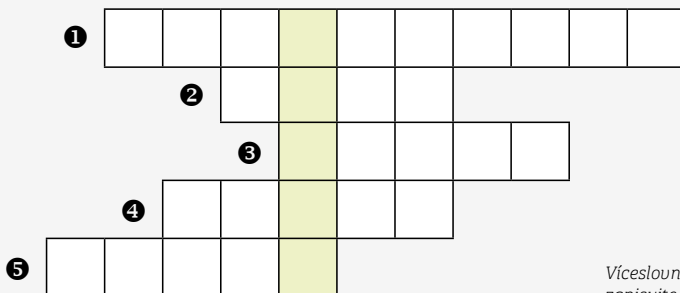
5. Jiné pojmenování šachové královny
6. Zbraň na terase nádvoří
7. Název zvířete

Doplňovačka

1. Název houby
2. Název nočního motýla
3. Cit, který láme kouzla a čáry

4. Místo, kde žijí čerti
5. Název stromu

Víceslovné odpovědi zapisujte do doplňovačky bez mezer. Je-li v odpovědi písmenko CH, pak C a H запиšte do samostatných políček.

2

Únor – Za Šemíkem na Vyšehrad

Délka trasy: 2 km

Obtížnost: Velmi lehká trasa pro všechny věkové kategorie. Pohodlné stezky, mnoho hřišť a prohlídkových okruhů dle věku dítěte. Naprostá jistota! Výlet je možný absolvovat s kočárkem, na kole i se psy. Golfky však kvůli dlažbě nedoporučujeme.

Možnost občerstvení: Po celé trase se nacházejí stánky s občerstvením a restaurace. Ceny jsou ovšem vyšší.

WC: v areálu Vyšehradu

Jak se sem dostat?

Autem: Nejlépe se k Vyšehradu dostanete směrem od Kongresového centra Praha z ulice Na Pankráci.

Parkování: U brány (Jedličkův ústav) je malé placené parkoviště. Bez problémů lze

zaparkovat i v Kongresovém centru Praha.

MHD (metro, tramvaj):

Metro trasa C – zastávka Vyšehrad
Tramvaj 7, 8, 24 – zastávka Albertov
Tramvaj 3, 7, 16, 17 – zastávka Výtoň

Další blízká výletní místa: celá Praha

Postřehy dětí:

Jaroušek (ve věku 5 let): „Líbil se mi krásný výhled na další kostely a Hrad. Našel jsem i místo, odkud skočil ten koník – Horymír se myslím jmenoval.“

Alžběta (ve věku 4 roky): „Mám mokré ponožky a zadek, jak jsem se po dešti klouzala na klouzačce. Našla jsem Čertův kámen, ale radši jsem se ho nedotkla, abych neskončila v pekle... kvůli té klouzačce!“

Kasematy

Otevírací doba:

denně 10.00–17.00 vždy v celou hod.

Vstupné: dospělí 60 Kč,

zlevněné 30 Kč, rodinné vstupné

(2 dospělí a 2 děti) 120 Kč.

Bazilika sv. Petra a Pavla

Otevírací doba: denně 10.00–17.00

Během církevních obřadů není prohlídka baziliky dovolena.

Vstupné: dospělí 30 Kč, studenti do

26 let a senioři nad 65 let 10 Kč

Informace k 1. 1. 2018. Více informací na: www.praha-vysehrad.cz

Legenda pro rodiče a popis trasy

Milí cestovatelé, pražský Vyšehrad patří podle známých legend k nejpamátnejším místům české historie. Právě zde, jak tvrdí pověsti, kterým rádi věříme, sídlil bájný kníže Krok se svými dcerami. Právě z vyšehradské skály pronesla kněžna Libuše onu slavnou věštbu Praze: „*Vidím město veliké, jehož sláva hvězd se bude dotýkat...*“ A také odtud skákal do Vltavy Šemík s Horymírem. Vyšehrad je místo přeplněné vzácnými památkami a historickými fakty. My jsme pro vás připravili takový okruh, aby děti nenu-

dil a dozvěděly se o naší historii s pomocí hádanek a úkolů něco jiného, než co se dočtou v učebnicích. Můžeme zaručit, že po procházce s námi si budou pamatovat některé věci opravdu dlouho.

Výlet je celoroční, doplňovačku jsme směřovali na děti školního věku, doplňkové úkoly mohou plnit děti už od tří let. Pro vyluštění tajenky není nutné vstupovat ani do kasemat a ani do baziliky. Přejeme hezkou zábavu!

Dopis dětem

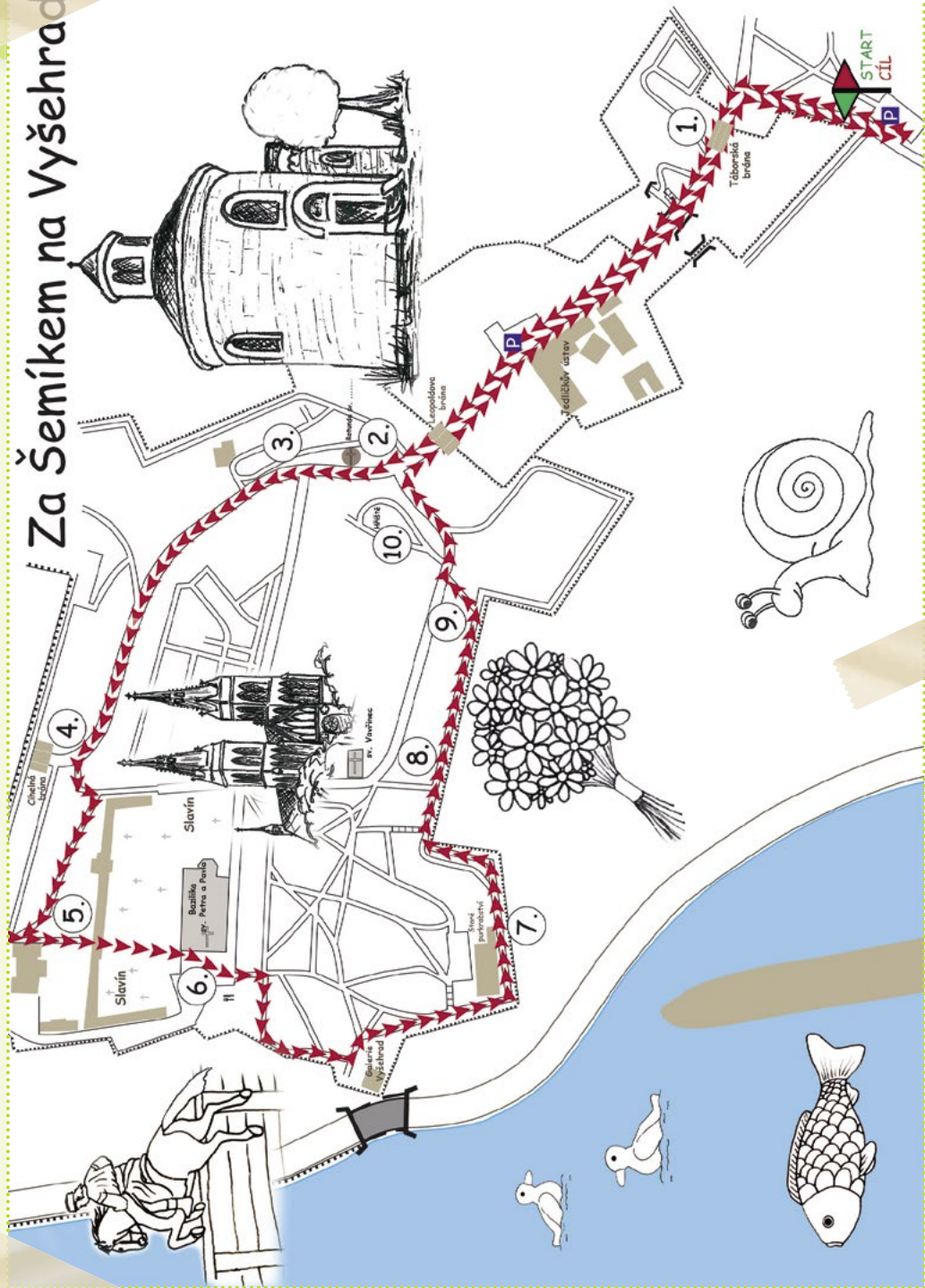
Ahoj, kluci a holky, dnešní cesta za hádankou vás zavede do míst, kde se psala česká historie. Na toto místo přišel Přemysl Oráč, od něhož historicky odvozoval svůj původ královský rod Přemyslovců. Dávný hrdina Bivoj sem přinesl z okolních lesů obávaného strašlivého kance a kůň Šemík v sedle s Horymírem odvážným skokem překonal vyšehradské hradby, přeplaval Vltavu a uháněl kamsi k Neumětelům.

Tak jako u ostatních našich výletů, i k tomu jste dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete po správné cestě, budete se pozorně rozhlížet, číst správné texty a poslouchat to, co vám budou říkat vaši rodiče, jistě dokážete odpo-

vědět na všechny dnešní otázky a splnit všechny úkoly.

Pokud přijedete s rodiči autem, tak doporučujeme zaparkovat asi 100 metrů před Táborskou branou na neplaceném parkovišti vlevo příjezdem od Kongresového centra. A pak stačí jen pevně utáhnout tkaničky u bot a vyrazit. Naše putování začíná totiž právě zde, u brány pocházející ze 17. století. V prostoru nad průjezdem jsou tři místnosti. Z jedné vedou střílny kryjící prostor před branou, další místnost sloužila jako kancelář a poslední jako strážnice. Vidíte je? Před branou je cedulka, která upozorňuje na to, že nad celým areálem převzala záštitu jedná světová organizace.

Za Šemíkem na Vyšehrad

1. Jak se jmenuje světová organizace, do jejíhož kulturního bohatství Vyšehrad patří?

Jen doufáme, že budete mít větší štěstí než my, strašně nám totiž přšlo a místní dlažba pěkně klouzala. Ještěže máme pláštěnky!

Za Tábořskou branou se na chvilku zastavte a otočte. Který strom stojí na pravé straně? Podívejte se před sebe, vidíte někde písmenko „i“? Ano, je to informační centrum, můžete si zde za 20 Kč koupit mapku s plánem Vyšehradu.

Před sebou vidíte první možnost občerstvení a naproti žlutý dům. Najdete na něm podobizny dvou mužů? Pokračujeme rovně k další bráně. Jmenuje se **Leopoldova** a je to nejkrásnější dochovaná barokní brána vyšehradského opevnění. Byla postavena v 17. století. Kolem roku 1840 byla upravena a z této doby také pocházejí vrata a celý mechanismus s kladkami. Dobře se na ni podívejte a spočítejte, kolik vidíte lvů a orlic!

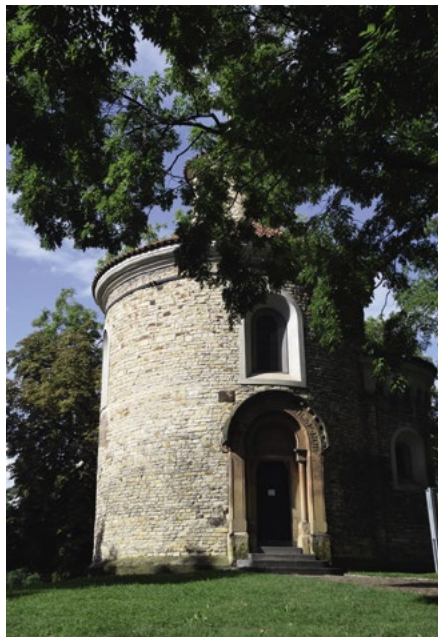
Nyní se blížíte ke staré stavbě s kruhovým půdorysem. Je to rotunda. Jmenuje se po jednom světci, jehož nositel slaví svátek v listopadu a přijíždí na bílém koni.

2. Jak zní jméno světce, po němž je pojmenována rotunda?

Nejmenuje se tak náhodou někdo z vás nebo nějaký váš kamarád či příbuzný? Zkuste si vzpomenout.

Rotunda sv. Martina je nejstarší dochovanou rotundou na území Prahy. Byla postavena v 11. století. Takže před tisíci lety! Dovedete si představit, jak je to dlouhá doba? V té době žila vaše praprapraprapraprapraprababička.

V době husitských válek, v roce 1420, byla

rotunda vypleněna. Během třicetileté války sloužila dokonce jako zásobárna střelného prachu. Obnovena byla na počátku 18. století. Při bombardování Prahy pruským vojskem v roce 1757 došlo opět k jejímu poškození, z té doby pochází koule ve zdi rotundy. Vidíte ji? Je napravo nad vchodem. Později byl kostelík Josefem II. zrušen. Do roku 1850 sloužil jako skladiště a poté i jako obydlí chudých lidí. Současná podoba rotundy je výsledkem obnovy z let 1878–1880. Poslední větší oprava kaple se uskutečnila v roce 1991. Spočítejte okna rotundy. Kolik jich máte? My jich napočítali pět.

3. Napište do doplňovačky druhé písmeno z nápisu nad dveřmi do rotundy.

Krásných rotund je na našem území spousta. Jedna stojí také ve Starém Plzenci. Mů-

žete se na ni jet podívat. Naplánovali jsme tam výlet společně s cestou na překrásný hrad Radyně. Stejně tak vede jeden z našich výletů i k rotundě na horu Říp.

Ale teď už se vydejte dolů z kopce k naší další zastávce – budou jimi tajemné chodby, kasematy. Napravo je malý parčík s kapličkou. I když pršelo, vykukovala na nás ze stromů malá ochočená veverka. Škoda, že jsme jí nevzali oříšky. Také jste ji potkali? A jak si myslíte, že se říká samečkovi od veverky? Co třeba veverák?

Pomalu přicházíme k **Cihlové bráně**. Proč se tak jmenuje, je na první pohled jasné. Právě odtud se do chodeb vchází. Vstupte do ní a podívejte se nad sebe. Na co je asi ta síť? Aby vám něco nespadlo na hlavu, buďolíni.

Kasematy jsou chodby v pevnostních valích, které sloužily k soustředění vojska a jeho nepozorovanému přesunu. Vyšehradská pevnost je začala stavět v roce

1654 na základě rozhodnutí císaře Ferdinanda III. Chodby měří celý kilometr a jsou nejméně 2 m vysoké a 1,5 m široké.

Kasematy se nacházejí po obou stranách brány, pravá část chodeb vede do podzemního sálu zvaného **Gorlice**, což bylo takové shromaždiště vojáků a sklad potravin a munice. Pevnost sloužila také jako případný protiletectký kryt a skladiště brambor a zeleniny. Prostor byl vyklizen, zrekonstruován a zpřístupněn veřejnosti teprve v 90. letech 20. století. Sál je součástí prohlídky kasemat a je zde umístěno 6 originálních soch z Karlova mostu.

Pokud se chcete jít podívat dovnitř, klidně můžete. Pro ty, co se zatím vydají po schodech nahoru k hradbám, přidáme jednu zajímavost. Vyšehradské kasematy se v době pruské války v roce 1744 mohly stát zkázou celého Vyšehradu. Prusové zde totiž při svém odchodu z Prahy uložili 133 sudů střelného prachu se záměrem vyhodit vyšehradskou pevnost do povětří. Poslední voják měl odpálit doutnáky. Zkázze unikl Vyšehrad jen díky třem odvážným Podskalákům, kterým se podařilo doutnáky včas odstranit. Za tento hrdinský čin byli osobně vyznamenáni císařovnou Marií... a zároveň dostali doživotní roční rentu 200 zlatých. A my tu máme další otázku.

4. Jak se jmenovala císařovna Marie druhým jménem?

Prozradíme, že byla matkou dvou císařů, Josefa II. a Leopolda II.

Tak, a teď pokračujeme cestou vpravo vzhůru k budově proboštství. Kolem vidíte kaštanu a na jaře tady krásně voní jasmín. Nad vraty je nápis v latině. Víte, co znamená? Jedině Bohu buď sláva! Přiznáváme, že jsme si museli vzít na pomoc slovník.

Bližíme se k Vyšehradskému hřbitovu a na Slavín. Zkrátíme si přes něj cestu k bazilice. Na kované mříži při vstupu do kostela na nás čeká další slovo do doplňovačky.

5. Jaké předměty jsou překříženy nad kovaným vstupem na hřbitov?

Tyto překřížené klíče symbolizují Vyšehradskou kapitulou a najdete je všude kolem.

A co strašlivého vidíme na sloupcích kolem? Jaký letopočet je sestaven z dlažby hned za vchodem?

Hrobka Slavní je součástí Vyšehradského hřbitova, nachází se na jeho východní straně. A co to vlastně je? Koncem 80. let 19. století se tehdejší elita rozhodla vybudovat jakési společné místo posledního odpočinku vynikajících českých osobností. A tak se také stalo! My kolem něj nejdeme, ale cestou k bazilice můžete vidět například hroby Gabriely Preissovové, Járy Kohouta, Josefa Bicana, Radka Pilaře... Najdete i jiná slavná jména? Co třeba hrob posetý notami? Komu asi patří?

Dostáváme se přímo k historické perle Vyšehradu. Chrám sv. Petra a Pavla, dnes **bazilika sv. Petra a Pavla**, prožil od svého založení (kolem roku 1070) knížetem Vratislavem II. mnoho přestaveb. Poslední podoba z roku 1885 je novogotická. Generální oprava kostela se uskutečnila nedávno, v letech 1979–1994.

Z důležitých událostí, které jsou s tímto místem spjaté, je nutné zmínit rok 1070, kdy zde Vratislav II. založil vyšehradskou kapitulou, rok 1085 spojený s jeho korunováním nebo období vlády Karla IV. Ten si Vyšehrad zvolil jako výchozí bod ke korunovačním průvodům českých panovníků. Z této doby je v kostele také uchován vzácný deskový obraz Madony Vyšehradské, zvané Dešťové. K obrazu prý v suchých obdobích chodívala procesí žádat o změnu počasí.

Málo známou zajímavostí tohoto chrámu jsou nepochybně jeho zvony. Jsou do nich totiž vyryty motivy inspirované zemědělskými pracemi. Můžete najít stříhání ovcí, okopávání polí nebo dojení krav. V bazilice sv. Petra a Pavla by se také měla nacházet krypta s ostatky prvních Přemyslovců: Vratislava II., jeho bratra Konráda a také Soběslava I. a II. Vykopávky ovšem dodnes tuto domněnku nepotvrdily.

Na průčelí chrámu je pamětní deska, která připomíná křest 14 českých knížat v Řezně roku 845. Dokážete ji najít? Na stejném místě na vás čeká další slovo do doplňovačky.

6. Co drží v ruce anděl na plastice nad vstupem do chrámu?

Nemáme na mysli váhy.

Najdete tady také krále a královnu s harfou v ruce? A vousatého a zamračeného pána? Teď se otočte a na protilehlé restauraci zkuste najít Elišku Přemyslovnu. My jsme kolem ní procházeli v dešti a vypadalo to, jako kdyby plakala, když jí kapky stékaly po obličejí.

Pokud si chcete dát něco k jídlu, odpočítte si, jen upozorňujeme, že místní ceny jsou dosti vysoké. Nyní pokračujeme rovně přes park až k místům, kde kněžna Libuše předpovídala budoucnost a odkud také skočil do Vltavy Šemík s Horymírem. Napravo od vás před studnou můžete vidět základové zdivo knížecího sídla z 11. století. Nalevo jsou zase sochy Václava Myslbeka. Najděte Libuši s Přemyslem.

V létě na trávě tu lidé cvičí nebo si dělají piknik. Pomalu přicházíme k překrásným výhledům. Budou nás provázet celou cestu až k dětskému hřišti. Vidíme Vltavu, Pražský hrad, v dále vrch Děvín.

Nyní už necháme historii spát a budeme si vyprávět příběhy z pověstí. Jedna z nich vypráví o siláku Bivojovi, který sem na zádech přinesl jedno lesní zvíře.

7. Napište název zvířete, které Bivoj přemohl.

Vyšehradská skála s tzv. **Libušinou lázní** nám připomíná staré české pověsti. Na vrcholku skály stála podle představ našich národních obrozenců bájná kněžna Libu-

še, když zakládala město Prahu a věštila její slávu. Libušina lázeň je ve skutečnosti zřejmě jen pozůstatkem středověkého pevnostního objektu.

Vzpomenete si, jak se jmenoval muž, pro něhož poslala svého koně, aby jí ho přivedl za manžela? Byl to vladyka Přemysl.

8. Jak se jmenoval Přemysl dalším jménem?

Napovíme, že mu tak říkali podle jedné zemědělské činnosti.

Nyní se podívejte dolů ze skály. Představte si, že v těchto místech se odrazil jeden slavný koník a skočil přímo do Vltavy. Znáte jeho jméno? Jeho pán se jmenoval Horymír.

Podle starých českých pověstí to byl neumětelský vladyka, který byl knížetem Křesomyslem odsouzen k smrti za ničení dolů, kde se

těžilo zlato a stříbro. Před smrtí ho zachránil jeho věrný kůň Šemík hrdinským skokem z vyšehradské skály. Překvapený kníže pak udělil Horymírovi milost. Statečný kůň Šemík však skok nepřežil a je pochován v Neuměteličích, v sídle vladyky Horymíra, kde stojí dodnes jeho hrobka.

Pověst se objevuje poprvé v Hájkově Kronice české. Literárně ji zpracoval především jeden známý spisovatel v knize Staré pověsti české.

9. Jaké je příjmení autora Starých pověstí českých?

A opět vám pomůžeme. Když byl malý, volali na něj Lojzík.

Pokud jste prošli kolem zdi a vinice podél parku, jistě jste se již nabažili výhledů. Teď si můžete jít hrát. Před vámi je totiž nádherné dětské hřiště s prolézačkami, středověkým hradištěm, myší dírou, totemy a jinými atrakcemi. Bude se vám tady líbit. Zkuste najít kněžnu Libuši a její sestry a budete mít pro dnešek splněno.

10. Jak se jmenovala blondatá sestra kněžny Libuše?

Jaké slovo na vás vykouklo z tajenky? Jste také odvážní? Určitě ano, jestli jste dnes plnili všechny úkoly svědomitě. Až si pohrajete, pod hřištěm se napojíte na cestu, kterou už znáte, a ta vás dovede do cíle.

Pokud ještě nejste unaveni, určitě se vydejte od rotundy doleva k bazilice. Napravo se můžete podívat na dravé ptáky a kousek dál zkuste najít jeden začarovaný sloup.

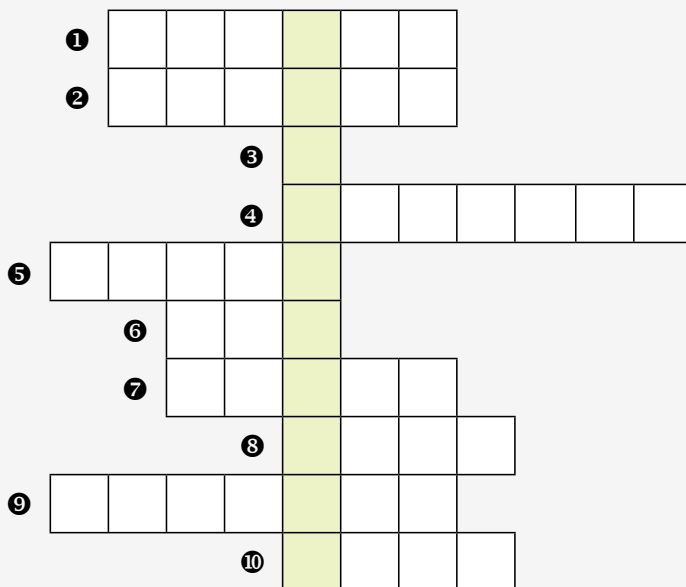
Takzvaný Čertův sloup se na tomto místě nachází od roku 1888. Jednotlivé kusy mají délku 160 až 240 cm. Původ kamenných sloupů není jasný. Podle pověsti prý sloup na Vyšehrad dopravil sám pekelník, když se s místním knězem usadil, že donese na Vyšehrad z chrámu sv. Petra v Římě sloup dřívě, než kněz doslouží mši. Kněz s pomocí sv. Petra sázku vyhrál a vzteklý čert upustil sloup nad vyšehradským chrámem. Rozbitý strop se prý pak po dlouhá léta nedařilo zaklenout. Některé teorie objasňující původ sloupu turdí, že se jedná o dávný časoměřič či milník, jiné zase mluví o sloupu jako o středověkém pranýři. Asi nejpravděpodobnější je ovšem verze, podle níž je sloup původní součástí románské baziliky sv. Petra z 11. nebo 12. století.

Doplňovačka

1. Název světové organizace
2. Jméno světce
3. Druhé písmeno z nápisu
4. Druhé jméno císařovny Marie
5. Překřížené předměty nad kovaným vstupem
6. Předmět, který drží anděl na plastice
7. Název zvířete
8. Druhé jméno Přemysla
9. Příjmení autora Starých pověstí českých
10. Jméno světlovlasé sestry kněžny Libuše

Nejpravděpodobnější možná, ale za nás – nejuice nudná. My si samozřejmě myslíme, že kameny sem přinesl čert. Možná to byl ten samý čert, který bydlel na Čertově skále u zámku Zbiroh z minulého výletu s tajenkou.

A to je od nás dnes opravdu vše.
Přejeme už jen šťastnou cestu domů!

Víceřlovné odpovědi zapisujte do doplňovačky bez mezer. Je-li v odpovědi písmenko CH, pak C a H запиšte do samostatných políček.

Březen – Skalním městem tajemné hory Kalich